



Photo by Tomer Neuberg/Flash90

גוזז גז

על הנייר מאבק הגז נראה כמו מטרה אבודה מראש: מי ירצה לצאת להילחם על אדי דלק? עובדה © קווים לדמותו של מאבק כנגד ברוני הגז, שהוציא בשיאו 30 אלף איש לרחובות

אור-לי ברלב

אקטיביסטית חברתית ועיתונאית עצמאית

זה היה בשנת 2013. ישבתי בבית קפה עם ידיד עיתונאי ושוחחנו על כל מה שקרה במאבק החברתי מאז 2011. "אז מה המאבק הבא שלכם?", הוא שאל. "מאבק על הגז", עניתי, "הממשלה רוצה לייצא יותר ממחצית הגז הטבעי שלנו וזה בלי שידועים כמה גז יש וכמה נצטרך". העיתונאי הביט בי בתימהון: "על זה את רוצה להוציא אנשים לרחובות? על גז? מי יצא לרחובות על גז?". כעבור שבועות אחדים התאספו כ-500 איש במאבק נגד יצוא הגז, מאבק שהביא לקיצוץ רבע ממכסת הייצוא שתוכננה בתחילה, הישג ששוויו כמאה מיליארד שקל לטובת הציבור הישראלי. אבל זה המאבק שעליו הציבור הרחב לא שמע.





יתרה מכך, המסרים במאבק הזה נשענים על השיח שהחל להתפתח במחאה החברתית. רבים מהפעילים והאזרחים במאבק הגז הם "בוגרי המחאה החברתית". מאבק הגז הוא השלב שבו המחאה החברתית הכללית עשתה שדרוג תוכנה, והחלה לשלוח זרועות מאבק ממוקדות נגד הוון-שלטון. בקיץ 2015 גם עלתה לאוויר הסדרה הדוקומנטרית של דורון צברי וגיא רולניק, "מגש הכסף", שהעמיקה את השיח החברתי בסוגיות כלכליות ונתנה רוח גבית למאבק נגד שוד הגז שכבר היה ברחובות.

אך חשוב לזכור שכל מאבק הוא קודם כל האנשים המשתתפים בו ולבם האזרחי נמצא במקום הנכון. פעילים, ארגונים ומומחים רבים חברו ליצירת מטה מאבק ממוקד נגד מתווה מונופול הגז. והייתה גם הירתמות אזרחית מרשימה למאבק: עורכי וידאו, צלמי סטילס, מעצבים גרפיים, מוזיקאים, אנשי תמיכה טכנית ועוד, התגייסו כדי לתרום לו מכישורונם. רבים תרמו כסף בגיוס המונים למימון מערכות הגברה בהפגנות. רבים אחרים הקפידו לשתף פוסטים של המאבק ברשתות החברתיות. כך נוצרה שרשרת אזרחית רחבה של התנגדות, שיצרה את האדוות שלה.

ההתמקדות בנושא אחד, לצד שיח מבוסס נתונים שהוגש לציבור, שיח של עובדות שיורד לעומק הפרטים, הביאו לכך שהממשלה, כדי להגן על החלטותיה לטובת טייקוני הגז, החלה לצייר לציבור תמונת עולם שקרית, שלפיה "מחירי הגז בישראל סבירים". שר האנרגיה מנהל בשנתיים האחרונות קמפיין שלם לטשטוש העובדה שהגז הישראלי הוא מהיקרים בעולם. אבל הציבור בחושיו החדים קולט שקר, ובפרט מסכת שקרים. גם אם הציבור לא מבין כל פרט ופרט בסיפור הגז, הציבור רואה כיצד שר האנרגיה שטייניץ מנופף בגרפים לא רלוונטיים, וקולט שעובדים עליו. אי הנחת הציבורית כבר גולשת מעבר לסיפור הגז.

יש לזכור שמאבק הגז מעולם לא היה רק מאבק על גז. בראש ובראשונה זהו מאבקם של אזרחים בשליטה של בעלי ההון וחבריהם בשלטון.

המאבק מעולם לא הסתפק בנושא הגז, אלא רצה גם לשנות את השיטה ואת יחסי הכוחות בין הציבור לבין הממשלה והטייקונים, כדי ששוד הציבור ייפסק. המסע הזה עודנו נמשך.

החדשות הטובות הן, שבשנים האחרונות לציבור הישראלי קופץ יותר ויותר ה"גן האקטיביסטי". הציבור למד שבעלי ההון חוגגים עליו, הוא ער ומפוכח, וברגע הקריטי הוא גם יודע לזנק מהספה. ■

מאבק הגז הגיע לכותרות הראשיות בשנת 2015 כשהממשלה החלה לגבש את מתווה הגז כמעקף להחלטת הממונה על ההגבלים העסקיים לפרק את מונופול הגז. המאבק שנמשך כמה חודשים וכלל הפגנות מדי מוצ"ש, הוציא לרחובות כ-30 אלף איש בשיאו. ב-2016 פסל בג"ץ את פסקת היציבות במתווה ואילץ את הממשלה לתקן את המתווה. ב-2017 הוציא מבקר המדינה דוח שבו הכתיר את הסכם הגז שנחתם בין השותפויות במאגר תמר לחברת החשמל, כמחדל היקר בתולדות המדינה. בשיח הציבורי נושא הגז נשאר במרכז הדיון, וידיעות חדשותיות בתחום מקבלות נראות תקשורתית ומובלטות בהשוואה לעבר. גם ברשתות החברתיות ממשיך להתקיים שיח ער בנושא, ומהלכי הממשלה זוכים לפיקוח אזרחי ציבורי הדוק.

זה אכן לא טריוויאלי שנושא כלכלי, סבוך ולא מוכר יצליח לפלס דרכו אל לב השיח הציבורי, וצדק העיתונאי בפליאתו, זה לא מובן מאליו ש-30 אלף איש קמו מהספה כדי להיאבק על... גז. אז איך זה קרה? כיצד נושא לא סקסי בעליל הפך סקסי? ההסבר נעוץ בליבת המאבק: זה לא (רק) מאבק על הגז. זהו מאבק של חלשים מול חזקים. מאבק הציבור כנגד ניסיון השתלטות הטייקונים על משאביו. זהו מאבק מול שלטון שנכנע להם ועובר לעבוד עבורם. זהו מאבק נגד עוולה מרתיחה במיוחד: שוד. סיסמת המאבק שהעמיקה שורשים בשיח הציבורי – "שוד הגז" – מגלמת בתוכה את כל מה שמקומם.